

Bemærkninger til lovforslaget

Almindelige bemærkninger

Omlægning af ph.d.-studerendes status

For at sikre kvaliteten i dansk forskeruddannelse blev med virkning fra 1. januar 1993 iværksat en reform af dansk forskeruddannelse. Reformen indebar

- en ny bekendtgørelse om ph.d.-graden, som forudsatte et mere struktureret studieforløb for de ph.d.-studerende,
- en omlægning af 525 kandidatstipendier til ph.d.-stipendier til dækning af de studerendes leveomkostninger, der fremover skulle have hjemmel i et særligt afsnit II i lov om statens uddannelsesstøtte, samt
- taxameterbevillinger som tilskud til dækning af de studerendes uddannelsesomkostninger ved gennemførelse af forskeruddannelse i Danmark eller i udlandet.

I modsætning til SU til bachelor-, kandidat- og magisterstudier i henhold til SU-lovens afsnit I der følger med optagelsen på en uddannelsesinstitution, er ph.d.-stipendier ikke en lovbestemt ret. Den studerende skal derfor søge om at få et ph.d.-stipendium. Forudsætningen for at få tildelt ph.d.-stipendium er, at stipendiegiver har ledige stipendiemidler, og at ansøgeren findes egnet til at gennemføre et ph.d.-studium. Der kan imidlertid godt ske indskrivning som ph.d.-studerende uden tildeling af stipendium. Uddannelsesinstitutionen skal dog sikre sig, at der er de nødvendige ressourcer til rådighed for, at den ph.d.-studerende kan gennemføre studiet på en kvalificeret måde.

I modsætning til ordinære SU-stipendier kan en række forskellige ministerier, forskningsråd, sektorforskningsinstitutioner m.v. efter undervisningsministerens nærmere bestemmelse oprette ph.d.-stipendier med hjemmel i gældende lov. Loven fastsætter rettigheder og pligter for såvel stipendiaten som stipendiegiveren. Et ph.d.-stipendium er i dag på ca. 530.000 kr. over 3 år.

Med omlægningen i 1993-94 fra kandidatstipendier til ph.d.-stipendier ændrede stipendiaternes status fra lønmodtagere til modtagere af offentlig overførselsindkomst. Omlægningen indebar også, at det hid-

tidige høje aflønningsniveau for kandidatstipendiat blev reduceret. Dog blev der med Akademikernes Centralorganisation (AC) indgået en timelønnaftale, således at de ph.d.-studerende ved siden af uddannelsen kunne udføre arbejde ved undervisning, forskning, formidling m.v. Undervisningsministeriet pålagde som led i et protokollat til aftalen samtlige højere uddannelsesinstitutioner, at de som minimum skulle tilbyde ph.d.-stipendiaterne et arbejde svarende til i alt 840 arbejdstimer fordelt over 3 år, hvilket gav de studerende mulighed for at supplere indkomsten med minimum ca. 127.000 kr. i løn. Den studerende kan dog undlade at tage imod tilbuddet om arbejde ved siden af studiet.

Ændringen fra lønmodtagerstatus til ph.d.-stipendiemodtager indebar nogle ændringer i forhold til skatte- og arbejdsmarkedslovgivningen for de ph.d.-studerende, hvilket afstedkom kritik fra forskellig side. Med lov nr. 322 af 29. april 1996 om ændring af lov om statens uddannelsesstøtte samt lov nr. 305 af 24. april 1996 om ændring af lov om påligningen af indkomst- og formueskat til staten (ligningsloven) imødekom regeringen den del af kritikken, der vedrørte skattemæssige problemer i forbindelse med de ph.d.-studerendes studierejser i udlandet og i Danmark. Der blev således i ligningsloven fastsat nye regler for beskatning af godtgørelsesbeløb for udgifter i forbindelse med studieophold i udlandet. Bestemmelserne gælder dog kun til og med 1997. I lov om statens uddannelsesstøtte blev der hjemmel til at yde supplerende stipendium til de studerende i forbindelse med indenlandske studierejser, således at den studerendes personlige indkomstforhold reelt ikke blev påvirket af beskatningen af de udgifter, som uddannelsesinstitutionen afholdt for den studerende.

I forbindelse med fremsættelsen af de to lovforslag tilkendegav regeringen, at det skulle undersøges, om man kunne vende tilbage til overenskomst og lønmodtagerstatus. Det blev som forudsætninger for en tilbagevendende anført, at det ikke måtte gå ud over den uddannelsesmæssige fleksibilitet, der var indbygget i den eksisterende ordning, og at omlægningen skulle være udgiftsneutral i forhold til den nuværende ordning.